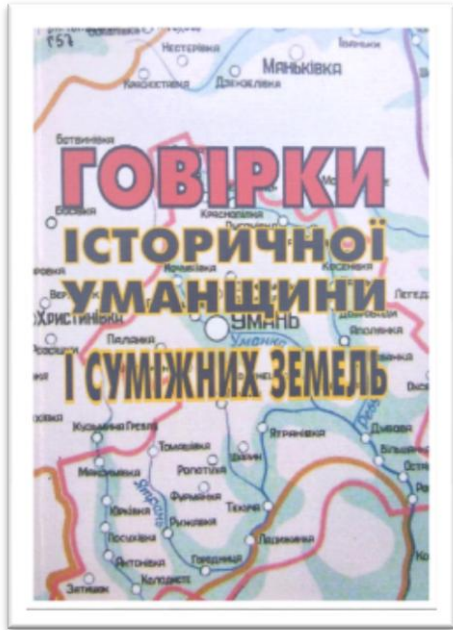

У звичаях і
традиціях
Уманщини
пізнавай

Говірки історичної Уманщини та суміжних земель : [монографія] / [Г. Г. Березовська, І. І. Кривошея, Т. М. Тищенко [та ін.] ; за ред. Т. М. Тищенко ; рец.: Г. О. Козачук, Т. В. Кузнець, М. М. Торчинський] ; Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Східноpodільський лінгвокраєзнавчий центр. - Умань : Софія, 2008. - 259, [1] с.

Кожна нація, кожен народ має свої звичаї, традиції, свята, що виробилися протягом багатьох століть і освячені часом.

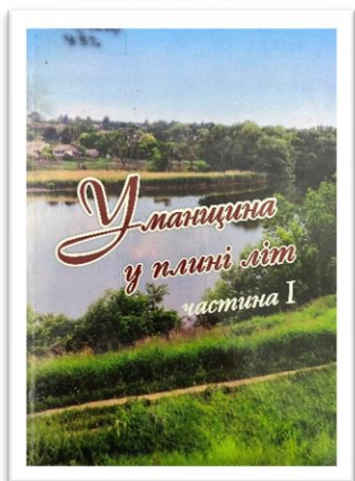
Уманщина має свою історію, давні традиції та звичаї. Деякі з цих традицій живуть лише на сторінках книжок, інші міцно ввійшли в наше життя, але всі вони відображають морально-етичні настанови наших предків, які передаються з покоління в покоління.

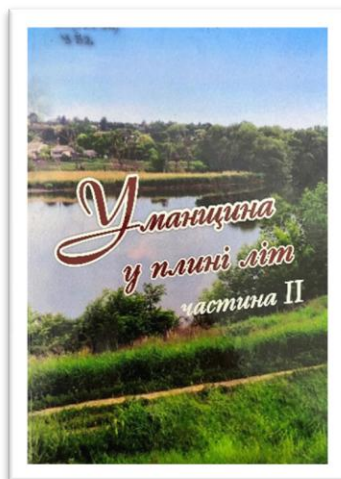
Обрядові свята – це, мабуть, найцікавіша сторінка української культури. Свята бувають різні – релігійні, державні, сімейні. Кожне свято – це радість, щире спілкування, розваги та частування. Обряди охоплюють все життя людини від народження до смерті.

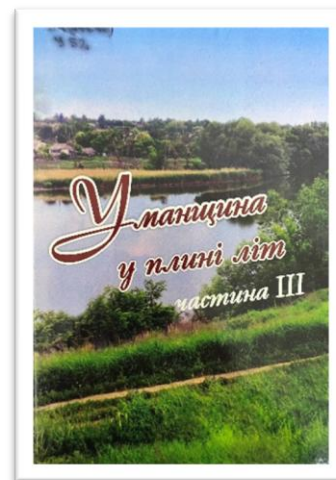
Усна історія Уманщини: звичаї та традиції села / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [за ред. Т. В. Кузнець ; редкол.: Т. В. Кузнець (голова), М. М. Рогожа, О. В. Скус]. - Умань : Сочінський М. М., 2016. - 128, [1] с.

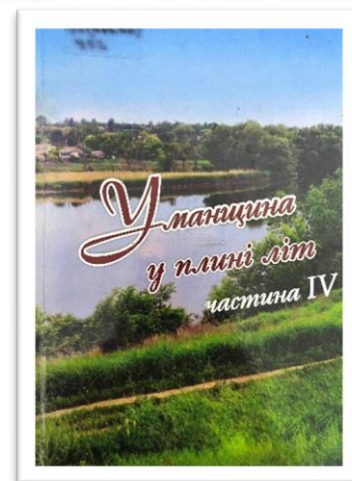
Уманщина у плинні літ : [це видання очима сьогодення розповідає про благословенний край крізь призму історій населених пунктів нашого району]. Ч. 1 / [авт. колектив: Тульчинська Н. С., Черномаз Б. Д., Черномаз Т. О. ; передмова Оксани Супрунець] ; Уманська районна рада. - Умань : Візаві, 2017. - 357, [1] с. : портр. - Бібліогр.: в підрядкових примітках. - Авт. зазначено на звороті тит. арк.

Уманщина у плинні літ : [це видання очима сьогодення розповідає про благословенний край крізь призму історій населених пунктів нашого району]. Ч. 2 / Уманська районна рада ; [голов. ред. Д. М. Гайда ; передмова Оксани Супрунець]. - Умань : Візаві, 2017. - 259, [1] с. : фотоіл.

Уманщина у плинні літ : [це видання очима сьогодення розповідає про благословенний край крізь призму історій населених пунктів нашого району]. Ч. 3 / Уманська районна рада ; [голов. ред. Д. М. Гайда ; передмова Оксани Супрунець]. - Умань : Візаві, 2018. - 326, [1] с. : фотоіл.

Уманщина у плинні літ : [це видання очима сьогодення розповідає про благословенний край крізь призму історій населених пунктів нашого району]. Ч. 4 / Уманська районна рада ; [голов. ред. Д. М. Гайда ; передмова Оксани Супрунець]. - Умань : Візаві, 2018. - 367, [1] с. : фотоіл.

Календарна обрядовість освячує перехідні або етапні моменти у житті природи і трудовій діяльності людей та поділяється на чотири основних цикли: зимовий, весняний, літній та осінній. Кожний цикл обрядовості приурочується з одного боку, до природних явищ, і з іншого – до відповідних їм видів сільськогосподарської діяльності.

Сивачук, Н. П. Українські народні дитячі колядки, щедрівки та посівальні пісні : посіб. для студ. філол. ф-тів (спец. укр. мова і л-ра та народознав.), студ. дошк. та пед. ф-тів / Н. П. Сивачук ; Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. Лабораторія "Етнологія Черкаського краю". - Київ : Науковий світ, 2002. - 43 с. - Бібліогр.: с. 43.

Зимовий цикл свят припадає на поворотний момент у природі – зимове сонцестояння та на початок нового року, саме тому в обрядах зимових свят так багато ворожінь, колядувань, щедрювань.

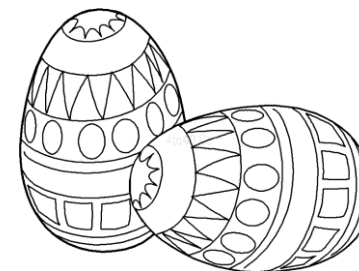
В народі говорять: «Зима прийшла і празничків привела». І дійсно взимку майже щодня – свято: Катерини, Андрія, Святого Миколая, Новий рік, Святвечір, Різдво Христове, Щедрий вечір (Меланки), Новий старий рік (свято Василя), Водохреще та інші.

На Катерини та Андрія дівчата ворожать і закликають долю. Одне з найбільш важливих родинних свят – Свят-вечір. Цього дня кожна родина готує першу кутю. Її називають багатою, оскільки господиня має наготувати 12 страв. Першим і найбільшим святом вважається Різдво. Колядки і щедрівки є невід'ємними і чи не найголовнішими елементами Різдвяних і всього зимового циклу свят. На Водохреща, люди освячують воду, яка є головним символом свята. Існує повір'я, що освячена вода на Водохреща має цілющі властивості.

Весняний цикл календарних свят та обрядів у середовищі українців має особливе значення, бо пов'язується з найважливішою життєвою справою – закладанням майбутнього врожаю. Цей період – іще й пробудження природи та людських почуттів.

Головним весняним святом у народі вважається Великдень – це цілий обрядовий цикл, який включає такі основні компоненти: Страсний тиждень, що у свою чергу поділяється на Вербну неділю і Чистий четвер. У Вербну неділю освячують в церкві лозини верби, якими потім прикрашають домівки. На Великдень освячуються заздалегідь приготовані паски та писанки. Святкування Великодня супроводжуються так званим христосуванням – привітаннями з розбиванням писанок.

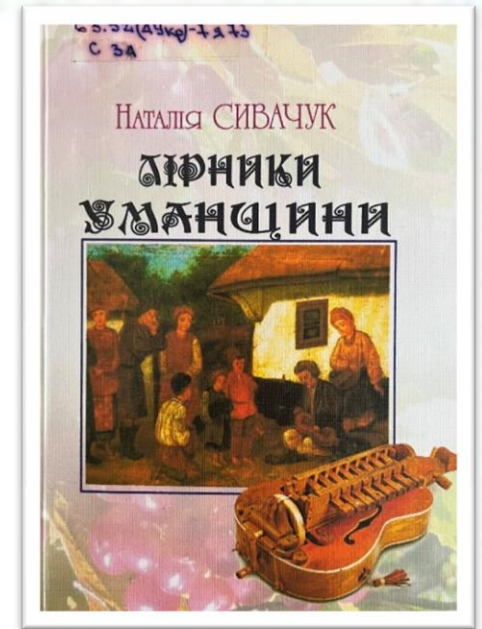
Сивачук, Н. П. Купальська обрядовість Уманщини : [посібник для студ. ВНЗ] / Н. Сивачук ; [рец. Волошина Г. П., Голобородько В. М., Мельник Ю. В.]. - Умань : АЛМІ, 2008. - 126, [1] с. : іл., ноти. - Бібліогр.: с. 121-125 та в підрядкових прим.

Найрізноманітнішим є літній обрядовий цикл. Він включає такі свята: Зелені свята (Трійцю), Купайла (Івана Купала), Петрів день (святих Петра та Павла) та ін.

Ключовими в літньому обрядовому циклі є два поняття: вода і рослини. Особливою поетичністю та чарівністю визначаються купальські свята. В ночі на Купала сміливі шукають в лісі квіт папороті, дівчата ворожать на вінках, молодь над водою запалює вогні і стрибає через них: купальські вогні та купальська вода мають цілющу та очищувальну силу.

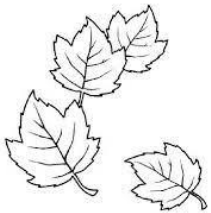

Обряди осіннього циклу переважно спрямовані на родинне життя і включає такі основні свята: свято Покрови Пресвятої Богородиці, св. Дмитра, Кузьми та Дем'яна, Михайла та інші. Головними моментами осіннього циклу є звичаї, приурочені до завершення збору врожаю.

З Покрови починали гуляти весілля — це була пора сватань та шлюбів. Покрова вважалась покровителькою козаків. Щорічно з великою урочистістю вони відзначали це свято на Січі у своєму головному храмі святої Покрови. Українська Повстанська Армія (УПА), що постала в час другої світової війни як збройна сила проти гітлерівської і большевицької окупації, — теж обрала собі свято Покрови за день Зброї, віддавшись під опіку святої Матері Богородиці. З 2014 року українці святкують День захисників і захисниць України Таким чином, Покрова святкується в нас не тільки як народньо-релігійне, а й національне свято.

Сивачук, Н. П. Лірники Уманщини : [посіб. для студентів-українознавців, істориків, філологів, краєзнавців] / Наталія Сивачук ; [рец. Дмитренко М. К., Лопушан Т. В., Голобородько В. М.]. - Умань : Жовтий О. О., 2009. - 111, [1] с. : іл., ноти. - Бібліогр.: с. 109-110.

Сімейна обрядовість складається з весільних, родильних і похоронних обрядів. У циклі сімейних обрядів сплелися дії, символи, атрибути, які виникли в різні епохи і повинні були забезпечити щастя, багатство, благополуччя сім'ї і захистити її членів від злих сил.

Сивачук, Н. С. Українська народна поезія пестування : посіб. для студентів філологічних ф-тів (спец. укр. мова і л-ра та народознавство), студ. дошкільного та педагогічного ф-тів / Н. С. Сивачук ; [рец. Іщенко Л. В., Бурлаченко С. Ю., Каніщева Н. С.] ; МОН України, Уманський ДПУ імені ПавлаТичини, Лабораторія "Етнологія Черкаського краю". - Київ : Науковий світ, 2002. - 47, [1] с. : іл. - Бібліогр.: с. 45-47.

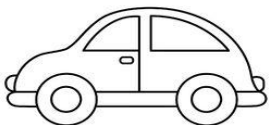
Весільний обряд є однією з найважливіших подій у житті. В українців існує своєрідна система дошлюбних стосунків, яка проявляється у формі знайомства, залицяння, сватання потім наступають заручини – скріплення договору про шлюб, Найголовнішою подією весілля є вінчання молодих у церкві. Це найурочистіший, хвилюючий і вирішальний обряд, який і об'єднує молодих в одну сім'ю.

Сивачук, Н. П. Уманське весілля : [затв. МОН України як посібник для студ. ВНЗ] / Н. П.Сивачук ; [рец. Кузь В. Г., Мальований Ю. І., Рогальська Н. В. [та ін.] ; МОН України, Уманський ДПУ імені Павла Тичини, Лабораторія "Етнологія Черкаського краю". - Умань : Жовтий О. О., 2010. - 205, [1] с. : іл., ноти. - Бібліогр.: с.199-203.

Сивачук, Н. П. Українські народні казки для дітей : посібник для студ. філологічних факультетів (спец. укр. мова і література та народознавство), студ. дошкільних та педагогічних факультетів / Н. П. Сивачук ; МОН України, Уманський ДПУ імені П. Тичини, Лаб. "Етнологія Черкаського краю". - Київ : Науковий світ, 2002. - 58, [2] с. - Бібліогр.: с. 58.

Поява кожного нового члена роду є великою й радісною подією для всіх. Дуже важливим є момент надання немовляті імені, оскільки добре вибране ім'я забезпечує малюку щастя і благополуччя. В обряді хрещення величезну роль відіграють хрещені батьки дитини – куми, вони вважаються ніби членами одної родини. Також і діти їх належно поважають, не забувають відвідати зі святою вечерєю чи з засіванням.

Перший День народження малюка є одним із найважливіших свят для всієї родини, особлива роль на такому дійстві належить хрещеним батькам. Традиційно до року дитя не стригли (за винятком кількох пасем волосся під час хрещення). Згідно народних обрядів, дитину саджають на розстеленому кожусі вовною доверху, обряд Пострижин виконує кум: вистригає трохи волосся з чотирьох сторін; спереду, ззаду та з обох боків біля вух. Ножиці для такої справи слід брати нові. Батько на кожуха та під нього кидає трохи грошей, щоб дитина була багата й щаслива. Дівочий різновид пострижин — це обряд заплітання, урочисте плетіння навхрест перших кісок. Для цього ритуалу батьки запрошують хрещену матір, яку після виконання обряду обдаровують. Острижене волосся не можна викидати. Острижені пасма зазвичай залишаються на пам'ять.

Похорон для людського сприйняття сповнений біллю, трагізмом та сумом з приводу втрати рідних, близьких людей. Проте, якщо смерть розглядати в загальному контексті людської життєдіяльності, то розуміємо, що це є цілком природній процес закінчення всього живого, у тому числі й життя людини.

Обряди, пов'язані зі смертю людини, включають поховальні і поминальні. Смерть людини сприймається і як величезне горе, і як неминучість.

Українські звичаї — скарб українського народу та культури. Це наша генетична пам'ять, яку ми мусимо зберегти та передати своїм нащадкам, щоб не перервався зв'язок поколінь.

Нині багато традиційних звичаїв поступово відходять у минуле, проте в сучасній обрядовості зберігаються окремі їх елементи, які використовують при святкуванні найпопулярніших народних свят.

Підготував відділ комплектування та наукової обробки документів